

СЬОГОДЕННИЙ ОКСЮМОРОН АБО ФУТУРИСТИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ З ЛЮДСЬКИМИ РИСАМИ

Кунець В. В.

кандидат історичних наук,

старший науковий співробітник

*Національний науковий центр «Інститут ґрунтознавства і агрохімії
імені О. Н. Соколовського»*

м. Харків, Україна

Стрімкий розвиток індустрії штучного інтелекту (ШІ) викликав неоднозначні емоції у людства. Галас, який зчинився навколо цього процесу набирає обертів. Сьогодні ШІ проник в усі сфери людської діяльності. За його допомогою складають вірші, малюють картини, пишуть музику, інтелектуальні технології активно застосовують у навчальному та дослідницькому процесах.

Поки людство опановує ChatGPT, розробники ШІ попереджають про загрози, які створює дана система. І це природньо, бо будь-яка новація має свої плюси та мінуси, але від розумного застосування можна отримати лише користь.

Результатами досліджень учених Массачусетського Інституту технологій та Інституту досліджень освіти імені Макса Планка доведено, що змінюючи мову, якою говорять про ШІ-системи в мистецтві, можна легко маніпулювати уявленням про наділення ШІ людськими рисами. І хто буде визнаний автором твору – людина чи ШІ, залежить від відмінності опису, який, змінює рівень олюднення штучного інтелекту, а саме, штучний інтелект придумав та втілив твір за незначного втручання митця або художник придумав твір, а ШІ виконав прості його завдання [1].

Якщо маляри та музиканти, поети з опаскою відносяться до ШІ, то застосування ChatGPT у роботі бібліотек є капітальним абгрейдом. Як зазначає Л. М. Дем'янюк «мотивація бібліотек працювати з новими технологіями також варіюється від технічного оптимізму до страху, що машини перевершать бібліотекарів і викоринять людські цінності» [2].

Більш насторожує використання ChatGPT у медичинській практиці. Дослідження, проведені німецькими вченими не заперечують користі від використання штучного інтелекту в навчальному або науковому процесах із застереженням щодо коректних цитувань, а навіть має потенціал для полегшення взаємодії між лікарем та пацієнтом. У той

же час, Sedaghat S. наголошує, що складні завдання для ChatGPT, такі як розуміння анатомії людини, досі залишається обмеженим, тому потребує подальших вдосконалень: «Although ChatGPT has the potential to change medical practice, education and research, further improvements of this application are needed for regular use in medicine» [3].

Більш оптимістично щодо використання ШІ у медичній галузі налаштовані американські та китайські вчені. На їх думку, точність і своєчасність інформації, яку надає ChatGPT, може допомогти поліпшити результати лікування пацієнтів і знизити ймовірність медичних помилок [4, 5].

Блискавично генеративний штучний інтелект увійшов і до навчальних аудиторій. Одні виші дозволяють використання штучного інтелекту, але закликають студентів до прозорості. Для решти університетів ця практика є неприйнятною з академічної точки зору, бо коли студент пише есе, за допомогою приватного репетитора або чат-боту, це дорівнюється випадку звернення до третьої сторони, яка виконує значну частину роботи. І не має жодного значення, чи є ця третя сторона людиною або ШІ [6].

Отже, поява ChatGPT кинула виклик класичному розумінню навчання та способів його вимірювання, викликала необхідність їх переосмислення та академічній доброчесності. Цій проблемі присвячений цикл статей, представлених на сайті Times Higher Education, а саме, як навчати та оцінювати за допомогою ChatGPT; як розробити автентичне оцінювання з низькими ставками, яке сприяє академічній доброчесності; дизайн оцінювання для перешкодження шахрайству тощо [7].

Сьогодні наукова спільнота розмірковує над тим, чи є розвиток критичного мислення у молоді за широкого застосування генеративного ШІ. Так, американськими вченими визнано ризик зниження критичного підходу у мисленні студентів, які надмірно використовують чат-бот, бо для академічної роботи ChatGPT не може замінити людську творчість та інтелектуальність, оскільки в результатах, отриманих за допомогою ChatGPT, бракує оригінальності та новизни. Про це йдеться у статті з креативною назвою «Holy or Unholy? Interview with Open AI's ChatGPT» [8].

Отже, поява ChatGPT та інших генеративних систем ШІ кинула виклик нашому розумінню творчого, освітнього, наукового практичного процесів та зумовила необхідність переосмислення способів оцінювання їх результатів. Це нелегке завдання, тому пошуки як орієнтуватися на цій новій межі у світі ШІ тривають.

Людство вступило в нову епоху – епоху футуристичного блокбастеру і зворотнього шляху немає, але необхідно пам'ятати про добросесність, щоб дотримуватися етичних орієнтирів.

Список посилань

1. Так хто є автором – людина чи ШІ? Коли штучний інтелект творить мистецтво. URL: <https://zbruc.eu/node/100824> (дата зверення: 17.10.2023).

2. Дем'янюк Л. М. Штучний інтелект у бібліотечній практиці: зарубіжний досвід. Бібліотека. Наука. Комунікація. Інноваційні трансформації ресурсів і послуг: міжнар. наук. конф. 2022. URL: <http://conference.nbu.gov.ua/report/view/id/1474> (дата зверення: 17.10.2023).

3. Sedaghat S. Early applications of ChatGPT in medical practice, education and research. *Clinical Medicine*. 2023. Vol. 23. Is. 3. P. 278–279. doi 10.7861/clinmed.2023-0078

4. Isabel Park, Arjun S. Joshi, Ramin Javan, Potential role of ChatGPT in clinical otolaryngology explained by ChatGPT, *American Journal of Otolaryngology*, 2023. Vol. 44. Is. 4. Articul 103873. doi 10.1016/j.amjoto.2023.103873

5. Liu J. L. Wang, CY ; Liu, SR. Utility of ChatGPT in Clinical Practice. *Journal of medical internet research*. 2023. Vol. 25. Articul e48568. doi 10.2196/48568

6. Williams T. Turnitin says one in 10 university essays are partly AI-written. *Saite Times Higher Education*. URL: <https://is.gd/vHrncU> (дата зверення: 5.10.2023).

7. Велика оцінка переосмислення: як вимірювати навчання та захищати академічну добросесність в епоху ChatGPT. URL: <https://is.gd/9EToAk> (дата зверення: 30.09.2023).

8. Iskender A. Holy or Unholy? Interview with Open AI's ChatGPT. *European journal of tourism research*. 2023. Vol. 34. Article 3414. doi 10.54055/ejtr.v34i.3169